

Amióta csak az eszemet tudom, mindig is utáltam a januárt. Ha valaki megkérdezné, hogy mi az, amit a világon a leginkább ki nem állhatok, akkor habozás nélkül rávágnám: a januárt. Míg másoknak a reménytelen újakezdés vagy az újévi fogadalmak betartásának lehetőségével kecsegtet, nekem a szinte véget nem érőnek tűnő, hosszú, sötét éjszakák, a csontig hatoló hideg és a teljes hibernáció szinonimája. Amikor megpróbálom érzékelni az időt, akkor az csigalassúsággal telik; a percek óráknak, az órák pedig napoknak érződnek. Amikor elvesztem az idő fonalát, és csak sodródok az egymásba forduló nappalokkal és éjszakákkal, minden egyes pillanat ugyanolyan: nem számít, mit csinálok. Minden vészjóslóan csendes és mozdulatlan. A levegő nem friss, hanem valami megfoghatatlan nyomástól terhes, ami szinte mázsás súlyként nehezedik az ember mellkasára, azt éreztetve vele, hogy valami beteljesülni készülő eljövendőnek a határán van: hogy jónak, vagy rossznak, azt csak a fentiek tudják megmondani.

Az idei január sem érződött számomra másképp, pedig minden egyes évben van bennem egy fikarcnyi remény arra vonatkozóan, hogy lehet, ez most másmilyen lesz. Végül persze sohasem másmilyen: mindig pontosan ugyanolyan. A sors furcsa iróniája volt az, hogy Ő is január tizenhetedikén ment el. „Hát persze, gondoltam magamban akkor, mikor máskor, ha nem januárban?” Nyilvánvaló volt számomra, hogy egy ilyen szörnyűség kizárólag januárban történhet csak meg. Mikor máskor, ha nem abban az istenverte januárban?

Emlékszem, hogy kint zúgott a szél, és szemerkezt az eső. Még hallom a kövér esőcseppek ütemes csapkodását a teraszunk ócska műanyag tetőjén, amint szinte háborús dobszóként harangozzák be az éjszakára jósolt vihar eljövetelét. Emlékszem, hogy csak az azelőtti heti régiségvásáron pár ezer forintra lealkudozott vintage stílusú kislámpa égett a nappaliban, a nagy nem. A helyiséget így kellemes melegfény töltötte el a csillár tolakodó hidegfénye helyett, ezért is használtuk akkoriban mindig azt. A törtefehér angyalos gyertyatartóból, amit körülbelül tíz évvel azelőtt vettem Anyának születésnapjára, fahéj és vérnarancs egyvelegének illata áradt. Még karácsonyról maradt néhány csepp, és nem akartuk elpazarolni. A tévé is be volt kapcsolva, de egyikünk sem nézte. Túl nagy és súlyos volt a csend, és szükségünk volt háttérzajra, ami egy kicsit eltereli a figyelmünket a helyzetről. Emlékszem, hogy egy könnyed vígjátékot választottunk kifejezetten arra az estére, másra úgysem nem lett volna lelki erőnk. Anya a kanapé egyik, én pedig a másik végében fekdtem, még a karácsonyi skót kockás plédemmel betakarózva. A Húgom nagymamámnál, az Édesapám pedig, mivel tűzoltó, szolgálatban volt aznap este. Kettőnkre, nőkre, maradt az, hogy a legutolsó pillanatig Vele és mellette legyünk. Nem szóltunk egymáshoz, csak némán hallgattuk a színészek halk csevegését a filmben, fejben viszont egészen máshol jártunk mindketten.

Ő Anya mellett feküdt erőtlenül, a törekeny teste a kis bolyhos, zöld takarójába volt bugyolálva, és látszólag mélyen aludt. Azonban ha jobban megnézte az ember, látszódott, hogy félig nyitva van a szeme—mintha az ébrenlét és az alvás mezsgyéjén lebegett volna. Amikor időnként nehézkesen felsóhajtott, kétségbeesetten kerestem Anya tekintetét, hogy megnyugtasson: minden rendben lesz. Ő azonban rám sem nézett, a szemeit aggódóan Rá függesztette, lesve minden apró rezdülését. Órák teltek el így, tökéletes mozdulatlanságban és várakozásban. Azt, hogy pontosan mire is, a mai napig sem tudom. Vagyis, talán mégis. Egy isteni csodára. Anya a végsőkig hitt ebben. És amikor azt mondom, hogy a végsőkig, azt úgy is értem, hogy szó szerint a legvégsőkig: a legutolsó pillanatig. Irigyeltem őt ezért, hogy ő még akkor is hinni tudott, amikor én már nem. Talán ez volt az egyik legrosszabb az egészben: tudni, hogy elkerülhetetlenül meg fog történni.

Anyának elgémberedtek a lábai, és óvatosan felkászálódott a kanapéról, a fejével intve nekem, hogy menjek Hozzá közelebb, amíg ő kinyújtóztatja magát és iszik egy pohár vizet. Bólintottam, majd leereszkedtem az ülőgarnitúráról, és a szőnyegen araszolva közeledtem Hozzá. Amikor leültem mellé, hogy egy szemmagasságban legyünk, egy pillanatra kinyitotta a gyönyörű, szinte bíbor-és rozsdaszínű szemeit, és ott volt Ő. Még ha egyetlen szempillantásra is, de még egyszer láthattam a tiszta, értelmes tekintetét, mielőtt elkerülhetetlenül visszaesett a ködös, félig már eszméletlen félhomályba. A tekintete üvegessé vált, és már itt sem volt. Nem bírtam ránézni. Egyszerűen képtelen voltam rá, de a kezem alatt éreztem a testének enyhe remegését, amely hirtelen kontrollálhatatlan rángatózássá fokozódott. A maradék erejével megpróbált megmozdulni, legalább csak felülni vagy fekvő pozíciót váltani annak reményében, hogy hátha így megkönnyebbülésre lel, de nem volt hozzá elég ereje. Engem pedig megőrijtett a tudat, hogy az ég egy adta világon semmit nem tudok Érte tenni, amivel segíthetnék. Reméltem, hogy ha már tudatánál nincs is, de legalább a testi közelségemet még érzékeli, ezért a lehető legóvatosabban az ölembe emeltem, és csak simogattam és sirattam egyszerre. Rohadtul ízléstelen dolognak tartottam azt magamtól, hogy máris siratom, annak ellenére, hogy még itt van. A rángatózási rohamai egyre sűrűbben ismétlődtek, mint amikor a villanykörte még néhány utolsót pislákol, mielőtt véglegesen kialszik. Egy darabig lelkiileg képes voltam arra, hogy még így is a kezemben tartsam, de az egyik erősebb rángó rohama után visszafektettem a kanapéra, mert nem bírtam volna elviselni azt a tudatot, hogy esetleg a kezeim között haljon meg. Visszagondolva százszor is megbántam már ezt.

Azon a napon már sokadjára kulcsoltam imára a kezem. Kezdetben, a betegsége elején azt kértem Istentől, hogy segítsen Neki meggyógyulni: hetekig csak ezért imádkoztam, töretlenül. Akkor, aznap este viszont valami egész másért szoltam Istenhez: azt kértem, hogy enyhítse a szenvedését. Hogy ha mennie is kell, ha meg is kell halnia, ha ennek így is kell lennie az Ő akaratából, hát legyen. Csak azt kértem, hogy enyhítse a szenvedését. Hogy segítsen neki abban, hogy könnyebben menjen el. Kiejteni ezeket a számon pedig olyan volt, mintha máris lemondtam volna róla, mintha ezzel „engedélyt” vagy legalábbis a „hozzájárulásomat” adtam volna, hogy: tessék, viheted.

Ahogy teltek az órák, egy éber momentuma sem volt már: mintha már itt sem lett volna velünk lélekben, csak testben. Édesanyám leguggolt mellém a földre, és hagyta, hogy halkan folyjanak a könnyei. Így ültünk hát ott mellette mind a ketten: halkan sírva és imádkozva. Anya suttogva beszélt Hozzá. Amíg élek, soha nem fogom elfelejteni azt, amit mondott Neki: „Ha menned kell, akkor elengedünk, jó? Elengedünk, menjél nyugodtan. De tudd, hogy nagyon szeretünk, és mindig is szeretni fogunk.” Amint ezek a szavak elhagyták a száját, Ő vett egy utolsó nagy levegőt, és azzal kilehelte a lelkét. Olyan békésen és nyugodtan, hogy szinte észre sem vettük egészen addig, amíg el nem jutott az a tudatomig, hogy a tenyerem alatt a mellkasa már nem emelkedik és süllyed többé. Zokogva és hitetlenkedve fordultam hátra Anyához: „Anyá, szerintem elment.” Ennyit tudtam mondani, és még szinte megerősítésre is vártam tőle, hogy tényleg így van, vagy talán azt, hogy cáfoljon rám, hogy dehogy ment el, csak pihen. Azonban Ő némán bólintott, a szája elé kapta a kezét és ráborult a testére. Nem akartam elhinni azt, ami itt a szemem előtt és a kezeim alatt történt meg. Az egyik pillanatban még itt volt, a másikban pedig már nem. Az agyam kétségbeesetten próbálta feldolgozni az események sorozatát, de a sokk teljesen megbénította. Az egész házra csend borult, és az élete, a halálával együtt, leredukálódott egyetlen momentumra. Egyetlen illékony, kézzel megfoghatatlan és emberi ésszel felfoghatatlan momentumra.

Képtelen voltam elhinni, hogy megtörtént. Képtelen voltam elhinni, hogy ez csak így megtörténhet. Képtelenek voltunk és nem is lehetett szavakba önteni azokat az érzéseket, amelyek egyszerre zúdultak ránk, így azt a nyelvet választottuk kommunikációra, amelyet mindketten folyékonyan beszéltünk: a csendet. Bár Anya azt mondja, hogy én csak halkán azt suttogtam percekig magamban, hogy: „Ne, ne, ne, Istenem, kérlek ne!” Én erre egyáltalán nem emlékszem: csak emlékfoszlányok maradtak meg. A takarója belsőjének langymelege, amit még a teste melegített át, amennyire tudott. A kedvenc játéka, ahogyan szétszóródva a szőnyegen heverték úgy, ahogy Ő utoljára hagyta őket. A kint immár zuhogó eső hangja. A némaságba belemetsző telefon csengése, amint a Húgom a hogyanléte felől érdeklődik. Anya elcsukló hangja, amint megpróbálja elmagyarázni neki, mi is történt, de nem tudja, mert ha kimondja, még valóságosabbá válik. Így hát, amikor az azutáni percekben még csak ketten, Édesanyám és én, tudtunk róla, a többiek valóságában Ő még mindig élt, még ha csak egy kicsivel tovább is.

Az éjszakát végig virrasztottuk, bár nem együtt. Mindhárman aludni indultunk, de álmatlanul forgolódva még órák múlva is hallottam Anya halk sírását a szomszédos szobából. Nem akarta felkelteni a Húgomat, akit végre valahogyan elnyomott az álom. Azzal az erőfeszítéssel, ami ahhoz kellett, hogy végig vonszoljam magam annak az éjszakának minden egyes percén, esküszöm, a Földközi-tengert is átúszhattam volna. A családom nem mélyen vallásos ugyan, de mindannyian hiszünk a magunk módján, bizonyos mértékig. Eszembe jutott, hogy Nagyanyám gyerekkoromban, amikor nem tudtam elaludni, mindig azt mondta, hogy imádkozzak, vagy csak beszélgessek Istennel. Akkoriban furának találtam a beszélgetős részét, hiszen szentül hittem, hogy beszélgetni csak azzal lehet, aki válaszol is. „Ettől lesz a beszélgetés beszélgetés”, érveltem Nagyanyámnak. Azóta száznyolcvan fokos fordulatot vett természetesen az erről alkotott véleményem, de valahogy nem éreztem helyén valónak azt, hogy máris, még mielőtt a lelkem elkezdhetne volna egyáltalán magában feldolgozni, beszéljek róla. Időt akartam hagyni magamnak, tudván, hogy az az egyedüli dolog, ami segíthet. Így hát végül csak azért imádkoztam, hogy vigyázzon Rá és gondoskodjon a jólétéről ott, a túlvilágon. Miután ezeket elmondtam, elhallgattam. Az agyam még ezután a végkimerülésig kattogott, és miközben lassan álomba szenderültem, csak ez a gondolat maradt meg a fejemben: „Annyi, de annyi szeretetem volt még Iránta és Felé, hogy elképzelésem sincs arról, mégis mit kellene most már így, hogy Ő elment, ezzel kezdenem. Hiszen már nem éreztettem Vele azt, ami csakis az Övé volt; már nincs itt.” Az egyetlen épkézláb gondolat, ami a fejemben szüntelenül, újra és újra, megállás nélkül ismétlődött, ez volt: már nincs itt. Már nincs itt, már nincs itt, már nincs itt.

Azon az éjszakán imádkoztam hosszú hetekre utoljára, bár magam sem tudom miért. Nem „haragudtam” Istenre, amiért elvette Őt tőlünk. „Csalódott” sem voltam benne, amiért az imáink nem találtak meghallgatásra. Egyszerűen csak nem vitt rá a lélek, és végtelenül kicsinyesnek tartottam magam emiatt annak ellenére is, hogy nem tudatosan cselekedtem így. A nap végére túl fáradt voltam ahhoz, hogy szóljak Istenhez, napközben pedig minden, egyébként teljesen jelentéktelen apróság jobban lekötötte a figyelmem, mint az imádkozás, még akkor is, ha olyan élethelyzetbe kerültem, amelyben általában szoktam. „Talán megrendült a hitem.”, gondoltam. „Ilyen érzés lenne hát?”, kérdeztem magamtól. „Csak így elhidegülök Istentől, mint ahogy egy régi baráttól tenné az ember?” Valami különleges alkalomra vártam, hogy ismét szólhassak hozzá. Valamiért úgy gondoltam, hogy majd ha valami olyan dolog történik, amivel kapcsolatban úgy érzem, imádkoznom kell, majd meg is teszem. És meg is tettem, de egy teljesen átlagos hétköznapon. Semmi különösebb

mondanivalóm nem volt, és semmi különös nem is történt az életemben. Csak úgy, mint egy régi barátomhoz, szívből szóltam hozzá.

A halála utáni reggelen, mint mindig, felkelt a Nap. A felhizlalt verebeink, mint mindig, csiripelve, mohón szemerkélték a szobám ablakpárkányára kihelyezett etetőből a magvakat. A szomszédunk, mint mindig, fűlsüketítő nyikorgással nyitott ki a kapuját, hogy a kocsijával kitolatva munkába induljon. A kutyáink, mint mindig, hangos ugatással jelezték, hogy éhesek. A szembe szomszédunknak, mint mindig, két dudaszóval jeleztek a munkatársai az ütött-kopott kisteherautóban nyomorogva, hogy megérkeztek érte. Anya, mint mindig, nagy sürgés-forgás közepette készítette el a húgom tízórait az iskolába. A Húgom, mint mindig, már legalább a harmadik farmer és hosszú ujjú kombinációt próbálta fel, mert nem tudta eldönteni, mit vegyen fel. Apa, mint mindig, a sporthíreket olvasva kávézott az asztalnál, és a szokásos módon pillantott fel rám az olvasó szemüvege felől, amikor én magam is kijöttem a szobámból. És, én is, mint mindig, megcsináltam a fokhagymás pirítósomat és megfőztem a teámat. Mindeközben pedig olyan bénító szomorúságot és büntudatot éreztem, mint életemben még soha. Azt szerettem volna, ha egy kicsit megáll a világ a halála után. Igen, ezt szerettem volna. Végül is, hogy lehet az, hogy a világ csak úgy továbbmegy egy ilyen szörnyűség után? Ezt lehetetlennek tartottam. Mégis hogy kellene képes legyek arra, hogy miután a lehető legrosszabb dolog megtörténik, én csak úgy felkeljek, és pirítóst reggelizzek teával? Lassacskán visszatérni a napi rutinhoz szinte főbűnnek érződött akkor, mert úgy éreztem, hogy ezzel ugyanakkor egyre távolabb kerülök Tőle. Ezt pedig nem akartam; foggal-körömmel kapaszkodtam a gyászomba, mintha az lett volna az emberi tudattal felfogható legutolsó Hozzá köthető érzésem.

Mondanom sem kell, hogy ezután a január még a szokásosnál is lassabban telt el, akármennyire igyekeztünk is elfoglalni magunkat, hogy ne emésszen fel minket az Ő hiánya. Kicsit úgy éreztem, hogy minden, amit csinálunk, csak egy újabb elkeseredett próbálkozás arra, hogy azt az ürességet pótoljuk, amit maga után hagyott. Anyával új, világos olívaöld plédeket vettünk a Jysk-ben, hogy lecseréljük a nappali kanapéjára terített fehéreket. Esténként, akármilyen hideg is volt kint, sétálni vittük a kutyáinkat, „legalább így is kimozdulunk a házból” címszó alatt. Én a szokásosnál is többet tanultam a vizsgáimra. Moziba mentünk, hogy megnézzünk egy olyan filmet, aminek mára már a címére sem emlékszem. Megünnepeltük Anya születésnapját egy különösen finom túrótorzával a hónap végén, ami hivatalosan is a január lezárulását jelzi minden egyes évben. Elmondhatatlanul örültem annak, hogy magunk mögött tudhattuk végre. És bár a február is egy csendes gyilkos a maga módján, az már mégsem január. Már kimondani is jobb, amikor megkérdezi valaki, hogy „Hányadika van?”, azt, hogy „Február 10.” Szinte érzeni lehet, ahogyan mint egy rozsdás, ósdi gépezet, az élet is, fogaskerékről-fogaskerékre ugyan, de lassacskán újra beindul.

Ahogyan teltek a hetek, és bár kezdetben utáltam beismerni magamnak, de lassan éreztem, hogy a mellkasomra és a vállaimra mázsás súlyként nehezedő gyász terhe enyhül. „Oh, hát itt vagy.”, gondoltam magamban. Érdekesnek tartottam a felfedezést, miszerint ezen a két helyen tárolom és érzem a testemben a gyászt, és egyből arra gondoltam, hogy a gyerekkori legjobb barátnőmmel, akivel már nem tartjuk a kapcsolatot, ezt milyen szívesen megosztanám. Vele játszadoztunk régen ugyanis azzal, hogy megmutattuk egymásnak, melyik érzést hol érezzük a testünkben, például a szomorúságot a torkunkban, a lelkesedést pedig a szájüregünkben. Valahányszor valami újat fedeztünk fel, egyből rohantunk, hogy elmondjuk a másiknak. Hát,

a gyász is pontosan ilyen újdonságnak számított nekem. Eltelt úgy egy nap, hogy nem gondoltam rá. Ez megijesztett, és kétségbeesetten, minden erőmmel megpróbáltam felidézni a fejemben, pontosan hogy is nézett ki, és milyen is volt. A szívem szakadt volna meg, ha azon kaptam volna magam, hogy egyetlen apró, jelentéktelen dolgot is elfelejtettem. Mintha ez változtatott volna akármit is a legfontosabb dolgon, ami természetéből eredendően átível időn és téren: az iránta érzett szeretetemen.

Az a bizonyos mázsás súly, amit az imént fentebb említettem, szerintem soha nem is fog teljesen felemelkedni a mellkasomról és a vállaimról. De talán nem is akarom, hiszen ez a bizonyítéka annak, hogy mennyire szerettem Öt. Az a gyász, amit a halála óta érzek, az én szememben nem más, mint az iránta érzett szeretetem legutolsó megnyilvánulási formája. És édes Istenem, akárhányszor csak belegondolok abba, hogy minden egyes emberi kapcsolatom elkerülhetetlenül így végződik majd, előbb vagy utóbb, mármint az elengedéssel, mindig egy kicsit megszakad a szívem. A tudat, hogy egy másik ember iránt érzett szeretetem legutolsó cselekedete ebben a Földi létben mindig, minden egyes esetben az elengedés lesz– hiszen ha nem a rajtunk kívül eső külső körülmények vagy a pontosan rajtunk múló belső körülmények, akkor a legvégén a halál az, amelyik a másik elengedésére kényszerít minket–, egyszerre kápráztat el és rémít meg.

Egyébként, most május elseje van: ezzel beköszöntött a kedvenc hónapom az egész évben. A fák és cserjék levelei a zöld legkülönbélebb árnyalataiba borultak, míg lábaiknál a virágok nyújtóznak színes szirmaikkal a Nap felé. A levegő friss és tiszta, és arra csábítja az embert, hogy akárhányszor kilép a házból, nagy szippantásokkal megtöltse vele a tüdejét. A szél meleg és kellemesen lengedezik, szinte simogatja az ember bőrét. Minden zsiszeg és mozgásban van. A Nap 05.29-kor kel, és 19.52-kor nyugszik, és a végtelennek érződő nappalok során úgy érzem, hogy akármi megtörténhet. Amikor egy ilyen hosszú tél után először éreztem a Nap melegét és sugarait az arcomon, meg kellett álljak a járda kellős közepén egy percre, hogy arcomat a Nap felé fordítva magamba szívjak belőle annyit, amennyit csak tudok. Éppen a barátaimmal tartottam hazafelé az egyetemről, és ekkor, ezen a napos keddi délutánon futottam újra össze vele: a gyászommal. Néha találkozunk itt-ott, például bevásárlás közben az Aldiban, de nem engedem már neki, hogy túlságosan otthon érezze magát: csak szívélyesen fogadom, ha megtalál.

A kertünkben pedig, a cseresznyefa kuszán meredező ágai és halványrózsaszín virágai alatt, a levendulabokrok ölelésében ott fekszik Ő. Az én egyetlen, szeretett kismacska: Milla.